JAROSLAV JAN PAULÍK

NEJKRÁSNĚJŠÍ KOPEC

Nevím, bylo-li to roku 1911 či 1912, kdy jsem tam byl po prvé. Totiž po prvé ne už jako poutník či nedělní výletník, ale co obyvatel toho krásného vršku. A od té doby se datuje náš úzký vztah. Byli jsme tam dvě nebo tři rodiny a bydlili v jedné ze čtyř bud, které stojí proti hospodě. Byl to čin, podnik, dobrodružství. Tenkrát nekvetl skauting a camping jako dnes. Křemešník, to byly neprozkoumané končiny, divočina. Bylo to neobvyklé, podivné, výstřední. Bylo to krásné a bylo to vlastně strašně rozumné. Díváte-li se na to hodně střízlivě, byl to dokonalý letní byt.

Ale ještě, a konečně, byl to objev. Objev neznámé krásy lesa za večera, širokého rozhledu s rybníky, lesy, kopci za slunečního západu, za večerního šeření, lesů zelených, modrých, fialových, na obzoru lehkých a půvabných jako sen, lesů, nad kterými vlála perleťová ranní mlha, rybníků šedých, stříbrných, barvy rtuti či zamžené oceli, svítilo-li slunce či běžely-li mraky oblohou. Objev skalin, srázů, svahů, travnatých, balvany posetých, listnatých houštin, cest s vysoko napadaným lupením, cest vroubených ohnivě zeleným mechem, vějířovitým kapradím, cest veselých, prozářených zlatězeleným světlem, cest šerých, teskných, zamlklých.

Večer a dlouho do noci jsme sedávali u Skalky, malé děvčátko Holči, ze které je dnes slečna, zpívalo slovácké písničky, zpíval také Mirgo, kterého za několik let pohltily Karpaty.

Byla tenkrát v Pelhřimově jedna paní, která byla s mužem na cestách, někde strašně daleko (tenkrát se

necestovalo tolik jako po válce), snad v Terstu, či v Gradu, nevím kde. A ta pyšně říkala: „Co na tom Křemešníku máte, vždyť tam nic není, strom a zase strom.“

Ano, drahá paní, strom a zase strom, a každý jiný pro toho, kdo se na ně umí dívat, smělé jedle, moudré buky, stydlivé břízy, houští lísek, jeřáby s kytkami žlutých a červených bobulí, střapaté a zamračené borovice, a ještě, dovolte, něco, planinky s krátkou a suchou trávou, horkou sluncem, paseky s trsy borůvčí se zelenými a červenými lístky, fialovým vřesem, drsným, chundelatým a voňavým, a ještě asi tisíc věcí.

A pak ještě něco, cosi, vyjádřené snad linií kopců a jejich barevným odstínem – nebo že tu les voní tak jako nikde jinde, nebo že čmeláci tu bzučí krásnější písničky, nebo že kobylky horlivě vrzající na hřebenu nicotnou a rozkošnou melodii našly si nový rytmus? Všechno a zase nevím co, něco, co předobře cítím a pro co je těžko najít rozumné odůvodnění. Krása domova. Vlastenectví je abstraktum. Milujete vlast, ale vyrostli jste z kusu země. Vojáček myslil na vlast a představil si rodnou ves s kopcem, kusem lesa a stádem husí. Jih, to jsou naše Čechy. A nikde, nikde nejsou jižní Čechy, melancholické, tvrdé, chudé, sladké a zamyšlené, vyjádřeny plněji, dokonaleji, tak dramaticky a půvabně jako zde. Říkáte, že ano? Snad, ale ne pro mne.

Pak jsem odjel, přišla a přešla vojna, mnoho se dělo kolem nás i v nás. Zapomněl jsem, ano, docela jsem zapomněl na kus země u moravských hranic. Ale pak to bylo jako volání, kterého nelze neuposlechnout. Vlak rytmoval:

Po letech, po letech v rodnou mou ves
vrací mne života příval –

Pacov je hezké jméno, a dokonce už Cerekev a Vlásenice. Lesy, paloučky, pole dělená mezemi s hromadami šedého kamění a chundelatými kři, krávy rozvážně škubající trávu, kluk s bičem. Tady začíná domov. Pelhřimov. Moje rodiště. Je tu nádraží, gymnasium, hezké náměstí. Dělají tam všechno, čeho je třeba k živobytí, hladký krejčí ti ušije šaty, uvážlivý švec ti udělá boty, uctivý holič ti oholí tváře, dělá se tam chleba, politika, kartáče. To všechno je nutné a dobré, ale my, my jdeme za květem a poesií domova.

Odcházíme s přítelem J. R. na Křemešník a vytváříme si na tomto neporovnatelném vršku tradici, která s malými obměnami zůstává.

Chodíme v úžasně rozbitých šatech a uvádíme v pohoršení a úděs stařenky sbírající klestí. Vaříme jídla vlastní invence a s dojemnou tvrdohlavostí zakládáme ohniště před boudou (t. j. boudou Jílkovou), ač je uvnitř obstojná plotna. Ráno, zahaleni v plédy, vážně poskakujeme s kopce dolů, abychom se koupali v louži u studánky pod hájovnou. Zlé huby tvrdí, že jsme se koupali ve studánce, což na tomto místě veřejně a důrazně popírám v zájmu hygieny, slušnosti a pravdy. Přinášíme si ze Sázavy otep slámy, vytváříme si útulný wigwam ve svém dřevěném mládeneckém pokoji. Křemešník je Divoký Západ, Pelhřimov San Francisco. Pak dvě rozmilé dívky, Zelené Péro a Moudrá Mísa s námi vykouří pomyslnou dýmku míru. Vaří nám civilisovaná jídla, zpívají evropské písně. Za odměnu učíme je domorodým tancům. Epický čas!

Křemešník rozsypal před námi bohatství své fantasie. Bohatý kopec! Mohl by být kulisou indiánské povídce jako strašidelnému příběhu, tisíci a jedné lyrické básni, rytířskému románu. V boudách na vršku by mohli bydlet zlatokopové. Komančové by se plížili k hospodě (ovšem proto, aby ji přepadli) za černé noci průsekem, v Ivaninách by našel vodník melancholické

a komfortní přístřeší, loupeživý rytíř by mohl bydlit v dvojtřídce a dole u křížku, kam pan farář chodí naproti procesí, by mohl Babinský číhat na pocestné. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdybych jednoho večera uviděl na fialové obloze černou siluetu fauna sedícího na skalce vedle křížku, fauna s kosmatýma okopytěnýma nohama a ironickou tváří, hrajícího na píšťalu znepokojivý nápěv. Také bych se nedivil, kdyby mi pan fořt šeptem svěřil, že Na číhatku ve čtvrtek k sedmé hodině nevyšel srnec, nýbrž asi deset dryad, lehce, ale vkusně a poněkud anticky oděných, které tančily kolem zrzavé borovice, zpívajíce okouzlující a mírně neslušné písně.

Nebo ta křemešnická písnička, které mě naučil pan kostelník:

V křemešnickém pustém lese,
v křemešnickém pustém lese
má Andulka trávu seče,
má Andulka trávu seče.

Nevím, kdo a kdy tu píseň složil, ale jsem přesvědčen, že krvavá historie o polesném mládenečkovi, který

zastřelil holubičku
v šafářovém okénečku,

se odehrála pod hřebenem, stranou k Branšovu.

A pak jsme tu bývali často. Po každé to bylo trochu jiné, po každé v podstatě stejné a po každé krásné. Někdy byla společnost, jindy se poustevničilo. Toulky po lesích, houbaření, nic nedělání, písničky, mnoho písniček. – Co večer scházívali jsme se pod ambity, to byl klub, kavárna, zápraží, krb nebo náměstí, zkrátka místo, kde se lidé shromaždují, aby nebyli sami, aby

jim bylo dobře, aby příjemně mluvili, aby příjemně mlčeli. Bylo-li ošklivě, přijímala nás kuchyně v hospodě či spíše ještě roztomilá paní hostinská v kuchyni v hospodě.

Hospoda – to by byla kapitola pro sebe, ta dobrá hospoda s verandou.

Musel bych toho napsat příliš mnoho, aby tam bylo všechno. Byla by to knížka asi o deseti arších a co jsem napsal, byla by jen část úvodu. Nemyslím, že bych dovedl napsat příliš dobrou knížku, ale jistě by ta knížka povídala o přepěkných věcech, byla by smutná i veselá, cynická a nadšená. Povídala by o poutích, o muzikách, o tulákovi na rychnovské silnici, o kytaře, o sýčkovi, o alkoholech, objevilo by se na stránkách té knížky několik hezkých děvčat, dýmka, červený šátek, raci z lešovského potoka, mluvilo by se tam o šátečku, který leží na dně radňovského rybníku, a o všem, co předcházelo (byla by to moc poučná povídka), o noži s třemi srdíčky, o verších F. Gellnera, o kartách, tahací harmonice, také by tam byla písnička „V tom kuseckém zámku“ atd. atd., ne, deset archů by nestačilo!

(Týdeník Českomoravské vysočiny 1925)